

MEMORIA INKONSTANTEEN MUSEOA

IRA 2 2026
URT 24 2027

AGNES ESSONTI LUQUE, *A MÍ DE PEQUEÑITA ME DABAN NOSTALGIA A CUCHARADAS*, 2024, INSTALAZIOA

«Gure memoria gara, forma inkonstanteen museo kimeriko hori gara, ispilu hautsi pila hori». 1969an, Jorge Luis Borges idazle eta olerkari argentinarrak esaldi honekin amaitu zuen bere “Cambridge” olerkia. Erakusketa hau memoria “forma inkonstanteen museo” batekin konparatzen duen metafora horretan oinarritzen da. Fundación Montemadrid-eko Colección Generaciones-eko artista garaikideen obren bidez, erakusketak memoriaren izaera zatikatu, kaotiko eta etengabe aldakorran sakontzen du. Erakusketak narrazio berriak osatzen dituzten pasarte gisa oroitzapenak nola berridazten eta berrinterpretatzen diren esploratzera gonbidatzen ditu ikusleak. Memoria gure identitatea eraikitzeke erabiltzen dugun oinarritzko mekanismoetako bat da. Haren bidez, gure esperientzia antolatzen dugu, denboraren joanari jarraikortasuna ematen diogu eta sakabanatutako gertaeren arteko erlazioak ezartzen ditugu. Hala ere, memoriak ez du artxibo ordenatu baten moduan funtzionatzen, ezta gertaeren segida kronologiko gisa ere. Aitzitik, iraganetik gordetzen duguna etengabe hautatzen eta eraldatzen du.

Gogoratzeak ahaztea ere badakar. Memoria-ekintza orok hautaketa bat suposatzen du: gertaera batzuk argitasunez mantentzen dira, eta beste batzuk, berriz, desagertu edo eraldatu egiten dira. Akatsa izan beharrean, izaera selektibo horrek memoria bizirik mantentzea eta esperientzia berrietara egokitzen jarraitzea ahalbidetzen du.

Museoak, tradizioz, gizarte baten memoria materiala kontserbatzeaz arduratzen diren erakunde gisa ulertu izan dira. Objektuak biltzen dituzte haien desagertpena ekiditeko eta iraganari zentzua eman nahi dioten kontakizun historikoetan antolatzen dituzte. Hala ere, inongo museorik ez da erabat objektiboa. Bilduma orok historia interpretatzeko erabaki, omisio eta modu jakin batzuei erantzuten die.

Erakusketa hau, hain zuzen ere, tentsio horretatik abiatzen da. Museoak memoria egonkor bat zaintzea helburu izan ohi badu, *Memoria Inkonstanteen Museoak* kontrakoa proposatzen du: narrazioak irekita mantentzen diren museo bat, non esanahiak bisitari bakoitzarekin aldatzen diren eta oroitzapenak haiek ekartzen dituztenak bezain mugikorrak diren.

MARIONA MONCUNILL, *TEXT ON SNOW IN THE BOTANICAL GARDEN*, 2013, BIDEO-PROIEKZIOA ETA 10X7 CM-KO 220 ARGAZKI (BAKOITZA)

Arte garaikideak memoriari buruz hausnartzeko espazio pribilegiatu bat eskaintzen du, hark bezala, ez baitu erantzun bakarrik edo kontakizun itxirik proposatzen. Erakusketa honetan bildutako obrek artxiobak, argazkiak, aurkitutako objektuak, arkitektura abandonatuak, esku hartutako paisaiak eta narrazio pertsonalak erabiltzen dituzte gogoratzen dugula uste duguna zalantzan jartzeko. Iragana irudikatu baino gehiago, orainaldian haren esanahia eraikitzeke erabiltzen ditugun mekanismoak agerian uzten dituzte.

Borgesek bere obraren zati handi bat pertzepzioari, denborari eta identitateari buruz hausnartzeari eskaini zion. Memoriari buruzko bere intuizioek bat egiten dute psikologiako eta filosofiako gaur egungo ikerketekin: gogoratzea beti da ekintza sortzaile eta subjektiboa. Artelan baten esanahia denborarekin aldatzen den bezala, gure memoriak ere eraldatu egiten dira, gure behar emozioaletara, gure testuinguruetara eta nahietara egokituz.

Beste egile batzuek, Mark Twainek eta Vladimir Nabokovek esaterako, memoriaren izaera sortzailea ere nabarmendu zuten. Nabokovek, bere aldetik, memoriaren pasarteetako hutsuneen bidez asmakizun poetikorako eremu gisa jorratu zuen memoria. Berarentzat, iragana berreraikitako eszena sorta bat zen, non zehaztasun objektiboak intentsitate emozionalak baino garrantzi gutxiago zuen. Twainek idatzi zuen “gogoratzen dugunean, iragana edertzen dugu”, azpimarratuz giza adimenak nola birmoldatzen duen inkontzienteki bizitakoa koherenteagoa edo jasangarriagoa egiteko. Biek, Borgesek bezala, irakasten digute memoria ez dela ispilu fidel bat, fikzio intimoko baten obra baizik.

Ibilbidearen hasieran Jorge Luis Borges, Vladimir Nabokov eta Mark Twainen lanen aukeraketa bat dago, zeinen irakurketak erakusketa honetako gaiekin elkarrizketan jarduten duen. Testuinguru kultural eta garai ezberdinetakoak izan arren, Borges, Nabokov eta Twain bat datoz memoria jarduera sortzaile gisa ulertzean. Beren testuak ez dira hemen obren azalpen gisa aurkezten, artisten, haien obren eta publikoaren arteko elkarrizketa ireki gisa baizik. Idazle hauen hitzek erakusketaren ibilbidea laguntzen dute erakusteko literaturak eta arteak memoriaren inguruko ikuspegi iraunkor bat partekatzen dutela.

Narrazio espaziala

Erakusketak ikuslea memoriaren osaketan murgiltzen duen narrazio espazial bat eraikitzen du. Borgesek “Cambridge” olerkiaren gogoetan inspiratuta. Ibilbidea bi areto handitan egituratzen da. Lehen aretoa (1. Aretoa) “Ispilu hautsi zati pila bat” deitzen da eta Sala Torre-ko hiru korridoretan zehar hedatzen da. Bigarren aretoa (2. Aretoa) “Memoria kimerikoak” deitzen da eta gainerako espazioak osatzen du. Bi aretoetatik igarotzeak memoriaren prozesua fisikoki gauzatzen du, bere hastapen hautsietatik gure adimenaren labirintoan zehar egindako bidaia baten bidez esperientziaren birmoldaketa ilusorioetaraino.

Sala Torre-ren arkitektura diskurtso kuratorialaren elementu aktibo bihurtzen da. Korridoreek, norabide aldaketek eta espazio irekiek bisitariaren ibilbidea baldintzatzen dute memoriak gure oroitzapenak antolatzen dituen modu berean: asoziazio, etenaldi, itzulera eta ustekabeko aurkikuntzen bidez. Ibilbideak ez du narrazio lineal bat eskaini nahi, galtzeko, konexio pertsonalak ezartzeko eta kontakizun propio bat

BLEDA Y ROSA, *ALTAR*, 2007 - 2009, MARKO-BITRINADUN ARGAZKIA, 150X165 CM

eraikitze gonbidapena egiten duen esperientzia bat baizik.

Bisitariak ez du rol pasiborik betetzen erakusketa honetan. Aretoak zeharkatzean, obren eta bere esperientzia propioen arteko elkartzeak ezartzen ditu, esanahiaren eraikuntzan parte-hartzaile aktibo bihurtuz. Ibilbide bakoitzak erakusketa ezberdin bat sortzen du, memoria bakoitzak zatiak modu ezberdinean berrantolatzen dituelako. Zentzu honetan, museoak obrak behatzeko leku bat izateari uzten dio eta oroitzapenak ere sortzen diren espazio bihurtzen da.

ARETOAK

1. Aretoa: Ispilu hautsi zati pila bat

Areto honek oroitzapenak nola zatikatzen diren aztertzen du. Hemen aurkeztzen diren obrek gure esperientziak nola errepresentazio osatugabe bihurtzen diren ilustratzen dute. Eraikuntza materialetan egindako esku-hartzeetatik espazio abandonatuen berrinterpretazioetara, atal honek gure oroitzapenen izaerari buruz hausnartzera gonbidatzen du. Lehen areto honek memoria fidel baten ezintasuna erakusten du. Borgesek iradokitzen digu gogoratzeko saiakera bakoitza, berez, berreraikitze inperfektu bat dela. Ispilu hautsi baten zatiek jatorrizko

irudia berregin ezin duten bezala, gure oroitzapenek ez dute iragana izan zen bezala berreraikitzen, baizik eta emozioekin, nahiekin eta ahanzturarekin nahasitako isla partzialak. Nabokovek ikuspegi hori berresten du: zatien artean hutsuneak utziz eta berriro betez, gogoratzen duguna aldatzen dugu.

Lehen areto honetan bildutako obra asko itxuraz egunerokoak diren hondakin, dokumentu, irudi edo espazioetatik abiatzen dira. Hala ere, istorio oso bat berreraikitze urrun, ikuslearen parte-hartze aktiboa eskatzen duten pasarte irekiak aurkeztzen dituzte. Memoriarekin gertatzen den bezala, bisitari bakoitzak erlazio ezberdinak ezarriko ditu elementu hauen artean, falta dena bere esperientziaren bidez osatuz.

Bertan dago Santiago Giralda-ren *Rendering Landscapes* serieko *Jura* ['dʒʊrɐ, Latín yoo-rah] izeneko lehen obra, kolore ezberdinetan margotutako mihise sorta batez osatua dagoena. Obrak batzuk besteen gainean gainjartzen diren irudi kaotikoz osatutako mendi-paisaia bat gogorarazten du. Tentsio etengabe hau hutsean oinarritzen da, ikuslea esku hartzera gonbidatzen duten espazio zuri eta irekietan, bere ezagutzan oinarritutako berreraikitze prozesu pertsonal baten bidez esanahia sortzeko.

JUANLI CARRIÓN, *INTERMISSION, MYSTERIOUS INCIDENT IN LAKE DESMET*, 2010, INSTALAZIOA, 200 X 200 X 240 CM

Ondoren, Juanli Carrión-en *Intermission. Mysterious Incident in Lake Desmet* instalazioa aurkitzen da. Instalazio hau egurrezko egitura bat da, non Amerikako Gerra Zibileko gudu-zelai zaharren argazkiak proiektatzen diren. Eszenaratze ia teatral horrekin, Carriónek ikuslea gonbidatzen du herrialde baten historia bera ere eraikuntza irudimentsu bat nola izan daitekeen pentsatzera. Kasu honetan, artistak

aurkezten du Estatu Batuetako gobernuak nola sortu zuen identitate komun bat guduetan landutako oroitzapenetatik abiatuta. Hala ere, hauek ez diote elementu isolatuak izateari uzten, banakotasunetik modu ezberdinetan ulertzen direnak. Areto honetan, memoria hondakin gisa planteatzen da, garai batean bizitakoaren arrastoak, aztarna inperfektuak soilik geratzen diren espazio gisa.

SANTIAGO GIRALDA, JURA ['D3wRA, LATÍN YOO-RAH], 2013, OLIOA LIHO GAINEAN, 230X640 CM (GUZTIRA), POLIPTIKOA

2. Aretoa: Memoria kimerikoak

Bigarren aretoa zatietatik abiatuta memoriak eraikitze sormen-prozesua aztertzen du. “Kimeriko” terminoak irudimenezkoari zein zati ezberdinen konbinazioari egiten dio erreferentzia, gure adimenak narrazio berriak sortzeko hutsuneak nola betetzen dituen eta oroitzapenak nola elkartzen dituen islatuz. Areto honetako obrek zatiak nola gainjartzen eta konbinatzen diren erakusten dute, gure oroitzapenen interpretazio bakar eta batzuetan surrealista sortuz.

Gure memoriak irudiak, hitzak, soinua eta emozioak bezalako elementu anitzak konbinatzen dituzte, elkarren artean gurutzatzen direnak kontakizun berriak osatzeko. Twainek bere autobiografian ilustratzen du fenomeno hau, non oroitzapenak irudimenezko bihurtzen diren gure esperientziak birsortzeko. Twainen ustez, beti da sorkuntza-ekintza bat kontserbazioarena baino. Lehenengo aretoa galtzen den horretan jartzen badu arreta, bigarrenak asmatzen dena esploratzen du. Obrek erakusten dute irudimena ez zaiola memoriari kontrajartzen, haren parte dela baizik. Ustekabeko asozazioek, irudien gainjartzeak eta denbora ezberdinen nahasketak agerian uzten dute gogoratzeak bizitakoa eraldatzea, berrinterpretatzea eta esanahi berriz hornitzea ere esan nahi duela.

Lehen unean, ikuslea korridore luze batera iristen da, non Agnes Essontti Luque-ren *A mí de pequeña me daban nostalgia a cucharadas* obra kokatuta dagoen. Obra lurrean dagoen Sacks & Motors-en alfonbra koloretsu batez osatuta dago, eta horren gainean Kamerungo bere jaioterriko merkatuarekin lotutako espeziak banatzen dira. Horman bi argazki zintzilikatzen dira, bat markoztatua janari plater bati dagokiona eta familiako otordu baten ondoren geratzen denaren bigarren argazki bat: garbitzeko zain dauden eltze sorta bat. Horrela, obrak pasarte ezberdinen gainjartze bat aurkezten du, zeinak islatzen duen oroitzapenak ez direla gertaerekin bakarrik osatzen, baizik eta lekukotasunekin, fantasiekin eta adimenak bere erara betetzen dituen hutsuneekin ere. Leonor Serrano Rivasen *Colección pública* (Bien de Interés

Cultural) obran, konposizio ezinezkoak sortzen dira pelikuletako eszenekin, non lehen planoan jada ez duten izar handiek edo inposatutako gidoiek betetzen. Pelikula hauek oroitzapenen pasarte-estraktuen gainjartze bihurtzen dira horrela, beren lokalizazio eta hondoko soinuen bidez berregiteko gai garenak.

Azkenik, ibilbidea horman dagoen Elena García Jiménez-en ehun batekin ixten da, *Registro anómalo de recontextualización* izeneko. Obra argazki ehunduz, esku hartutako objektuz eta obra grafiko osatuta dago, irudiak euren testuinguruetatik ateraez eta artearen bidez esanahi berri batez hornituz. Irudiak garatu egiten dira artistaren manipulazioei esker, zerbait ezagun eta, aldi berean, ezezagun bihurtu arte.

Ibilbidea irudia eta artea batzen dituen obra honekin amaitzen da, erakusketak Borges-en, Nabokoven eta Twainen hitzak memoriaren artearekin erlazionatzen dituen bezala. Aukeraketa ez da kasualitatea, hitza irudien eramailea baita, eta irudiak hizkuntzaren eramaile. Biak ikusitakoaren eta esandakoaren artean aurkitzen dira, eta memoria bien artean kokatzen da.

Areto honetan, zatiak berriro batzen dira narrazio pertsonal berriak bihurtzeko, memoria subjektibitate berreraikitze ekintza sortzaile eta ilusorioa islatuz.

Laburbilduz

Memoria Inkonstanteen Museoak memoria artxibo egonkor gisa ez ulertzea proposatzen du, etengabe eraldatzen ari den prozesu bizi gisa baizik. Obra bakoitza Borgesek aipatzen zuen museo irudimentsu horren zati bat da, banakako oroitzapenek egungo esperientziarekin elkarriketan jarduten duten espazio bat. Ibilbideak onartzeraz gonbidatuz ahaztea, irudikatzea eta gogoratzea ez direla ekintza kontrajarriak, gure identitate eraikitze ezinbesteko prozesuak baizik.

Erakusketak honek bilatzen du, ikuslea atetik ateratzen denean, memoria nola aldatzen den beti eta nola berreraikitzen den bakoitzaren subjektibitate pentsatzeko hausnarketa eraman dezala. Bisitaria gonbidatzen da hausnartzera gogoratzea ez dela iragan

JAI ME DE LA JARA VELASCO, *ACTO III - PAUSE II*, 2004, TEKNIKA MISTOA, 244 X 200 X 60 CM

finko bat berriro bizitzea, bizitakoari zentzu berriak emateko prozesu jarraitu bat baizik. Azken finean Jorge Luis Borgesek aipatzen zuen “forma inkonstanteen museo kimeriko hori” garela pentsatuz joan daitezela espero da, gure esperientziaren zatietatik abiatuta istorio berriak sortzeko gai direnak. Azken finean, erakusketak oroitzapenen inperfekzioa baloratzea eta horien bidez gure burua berrasmatzeko dugun indarra aitortzea du helburu.

Colección Generaciones-i buruz

La Casa Encendida Madril en kokatutako zentro kultural eta sozial bat da, Fundación Montemadrid-ek kudeatua. 2002an ireki zenetik, arte garaikidea, hezkuntza, ingurumena eta elkartasuna uztartzen dituen espazio

diziplina anitzeko gisa sendotu da.

Generaciones de aldia La Casa Encendida-ren ekimen bat da, 2000. urtetik Espainian gorabidean dauden artista gazteei lagundu diena. Proiektu honek ikusgaitasuna eta baliabideak eskaintzen ditu obra berritzaileak ekoitzi eta zabaltzeko. Bere 25 urteko historian, 18.000 parte-hartzaile baino gehiago izan ditu eta gaur egun nazioarteko errekonozimendua duten artistentzako plataforma gisa balio izan du.

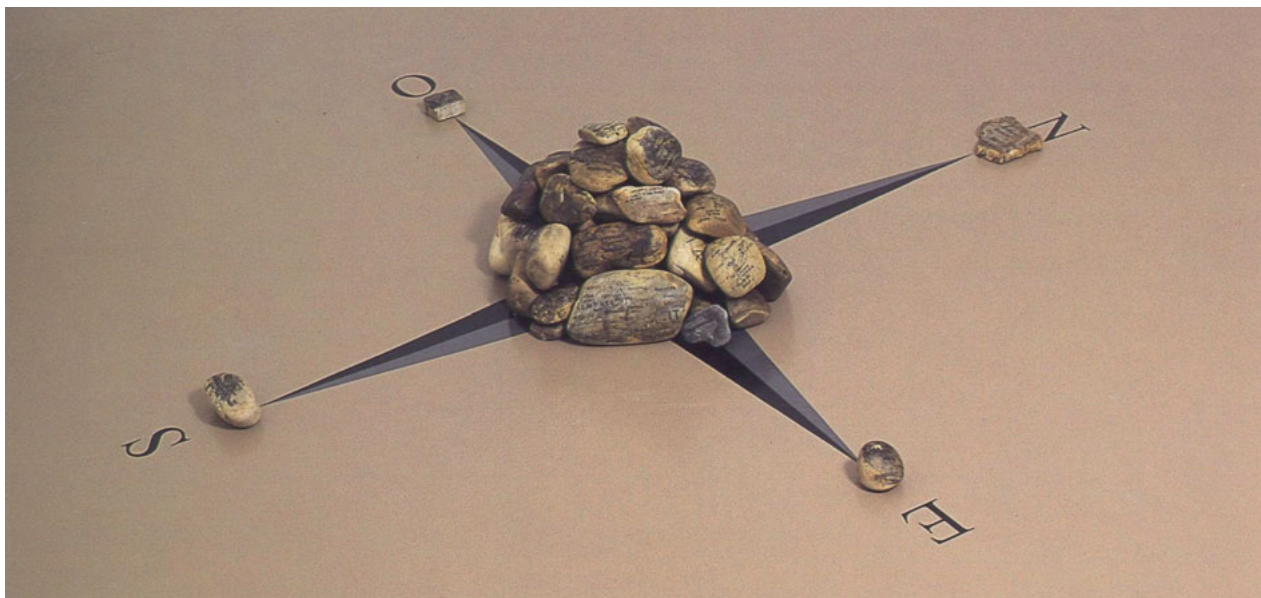
Colección Generaciones-en bidez, La Casa Encendida-k Espainiako ekosistema artistikoa indartzen lagundu du, ikerketak, esperimentazioak eta sorkuntzak laguntza instituzionala aurkituko duten gune bat eskainiz. Ekimenak gorabidean dauden hainbat proposamen publikoarekin eta eremu artistikoko beste eragile

PERLA ZÚÑIGA, *SALA DE INFUSIONES*, 2013

batzuekin elkarrizketan sartzea ahalbidetu du, artista, komisario eta profesionalen sare bat sendotuz. *Memoria Inkonstanteen Museoa* erakusketan obra hauen presentziak bildumara hurbiltzeko aukera ematen du memorian eta hura eraikitzeko dituen forma anitzetan zentratutako ikuspegi batetik. Pieza bakoitzak esperientzia, testuinguru eta begirada zati

gisa jotzen du, eta, elkartzean, orainaldiari buruzko konexio eta irakurketa berriak sortzen dituzte. Zentzu honetan, Colección Generaciones banakako zein taldeko memoriak gurutzatzen diren espazio bihurtzen da, arte garaikideak munduarekiko dugun pertzepzioa eraikitzen duten narrazioak nola gorde, eraldatu eta zalantzan jar ditzakeen erakutsiz.

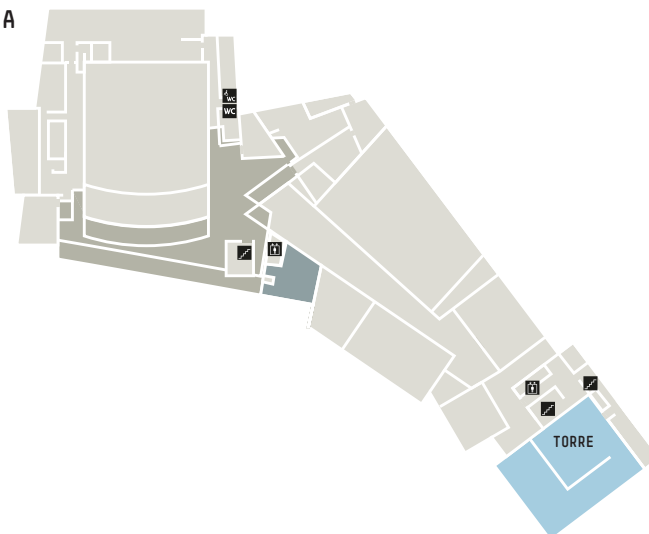

CAROLINA BELÉN MARTÍNEZ, *MUDAR EL PAISAJE*, 2005, INSTALAZIOA

NAFARROAKO UNIBERTSITATEA MUSEOA MUSEO DE MEMORIAS INCONSTANTES

IRA 2 2026
URT 24 2027

1. SOLAIRUA

ERAKUSKETAREN KOPRODUKTOREA

FUNDACIÓN MONTEMADRID
LA CASA ENCENDIDA

HONAKO HONEN LAGUNTZAREKIN

 Fundación Pablo Palazuelo

NAFARROAKO UNIBERTSITATEA MUSEOA

NAFARROAKO UNIBERTSITATEKO ERREKTOREA
María Icaburu
PATRONATUKO LEHENDAKARIA
Ángel Gómez Montoro
ZUZENDARIA
Jaime García del Barrio
ZUZENDARI ARTISTIKOAK
Gabriel Pérez-Barceiro
Teresa Lasheras

KUDEATZAILEA
José Manuel Trillo
KOMUNIKAZIO ETA MARKETING ZUZENDARIA
Elisa Montserrat
BILDUMA ETA ERAKUSKETEN ARDURADUNA
Ignacio Miguéliz
BILDUMA ETA ERAKUSKETEN KOORDINATZAILEA
Natalia I. Sarratea
BILDUMA AHOULKULARIA
Valentín Vallhonrat

ERAKUSKETA

KOMISARIOAK
Angie Grijalva
Shalynne Ouellette
Elena Stanley Tobin
KOORDINAZIOA
Ignacio Miguéliz
KOORDINAZIO LAGUNTZAILEA
Natalia I. Sarratea

MUNTAIA
Mikel Juango
Joarte
Estudios Pigmento
Pinturas Galán
DISEINU GRAFIKOA
Ken

GARRAIOA
Edict
ASEGURUA
Axa Art
Es Arte Deleitosa

EDITATU: NAFARROAKO UNIBERTSITATEA MUSEOA / DL NA 1653-2026 / ISBN 978-84-8081-872-8 / +34948425700 / MUSEO.UNAV.EDU / MUSEO@UNAV.ES

MUN

OHARRA: TESTU HAU AUTOMATIKOKI ITZULI DA